

УРГАСА ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ УЯН ХУРСА АГИТАЦИ ХЭХЭ

үнөө үедэ таряа хуряаха үүн хүдэлмэрин хаба сагд байна. «1944 оной таряа-валга ба хүдөө-ажалай про-тнуудай бэлэдхэл тухай» Р-эй Совнарком болон (б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо хкозууд, МТС болон совхо-дай бии бүхы хүсэ шадал ба н хэрэгсэлын таряанай ур-ме богонихон бөлзөр соо нгэ гээлтэгүйгөөр хуряжа ка, хүдөө-ажалай продук-тые бэлэдхэхэ түсэбье саг-рор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ булагдаха ёһотой» гэжэ бэ-рлэһэн байна.

на сэрэгэй ажалай айхабтар алаа удхатай зорилго болбол дээрэ хүдэлжэ байһан олон колхознигуудай дунда туулаалтын хүдэлмэрин хэр-э байнаар табигдаһан дээрэ-дүлдүдаха болоно. Хүдөөгэй агитаторнууд болбол эрэгтэй тэй колхознигууд, МТС бо-совхозуудай хүдэлмэришэдэй амаг бүхы зоной дунда боль-етскэ халуун хүрса үгэнүү-хэлэжэ, таряанай ургасые н байнаар суглуулжа абаха н гүрэндэ тушааха уялга-гаа саг болзор соонь дүүргэ-тухай үүсхэл оролдолго гар-ёһотой.

үнөө үедэ агитаторнуудай үлын шухала зорилго хадаа кознигуудые бүтээсэ ехэтэй-хүдэлмэрилэгты гэжэ уряал-бадал болоно. Таряахуряалга н хүнүүдэй хэрэргэ хүдэл-нэжэ байһан, мори унаа бо-машина зэмсэгүүдэ амараар нэжэ байһан дээрһээ аги-торнуудай хүдэлмэригэ сэглэ-гэхэ хэрэгтэй. Агитатор хүн ай политическэ хүдэлмэригэ н дунда ябуулха хамаг бү-арга формонуудые хэрэглэхэ ртэй гэбэл: газетэнүүдые, агитаторнуудай мэдээсэлнүү-уншажа үгэхэ, ханын н боевой листок гаргахы, н газетэдэ гараһан материал-ые олоороо зүбшэн хэлсэдэг хэ, ажалаа байнаар эмхил-тхай хөөрөлдөөнүүдые, га-ий үрилтэ гээлтэтэй тэмсэхэ

гэхэ мэтын асуудалнууд тучаа хөөрөлдөөнүүдые саг сагтань хэ-жэ байха ёһотой. Мүн тэршэлэн эрхим стахановецуудай ажалай дүй дүршэлые олоной дунда дэл-гэрүүлхэ тухай ехэхэн анхара-лаа табиха болоно.

Манай эндэ агитационно-ойл-гуулалтын хүдэлмэригэ жэшээтэ байнаар ябуулжа байһан агита-торнууд яһала олон бии. Энээн тушаа Хорин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой агитаторнууд эрхим жэшээ харуулна. Тэдэнэр угаа шухала удхатай ба тон һонирхолтой элдэбин төмөнүүдээр хөөрөлдөөнүү-дые хэжэ байдаг. Тэндэхи агита-торнууд уран найхан зүжэг бү-жэгүүдые харуулдаг, литератур-на вечэрнүүдые хэжэ тэндэ бур-ят-монгол ба ород хэлэн дээрэ гараһан номуудые уншажа зүб-шэн хэлсэдэг зантай болонхой.

Республикын олоншог колхо-зуудта агитаторнууд нимэ шада-мар бэрхээр хүдэлмэригэ. Оло-ной дунда ойлгуулалтын хүдэл-мэри ябуулха, колхознигуудые эршэтэй шангаар хүдэлмэрилхөөр уряалха шадабари гээшэ таряа-гаа хүсэд байнаар хуряжа аба-хын түлөө тэмсэлдэ дүүрэн хэ-рэглэгдэхэ ёһотой.

Хүдөөгэй агитаторнууд болбол «Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажалые улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» союзна пра-вительствын гаргаһан түүхэтэ тогтоолые колхозно олон зондо найса ойлгуулха тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэжэ харуусалгатай болоод байна гэшэ. Тэдэнэр энэ тогтоолые хаба саг соонь зүбөөр ойлгуулаад, олон түмэн колхоз-нигуудые таряагаа байнаар ху-ряжа абаха ба хүдөө-ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө саг болзор соонь дүүр-гэхээр адибхи хэшээлыгэнь бада-руулха зэргэтэй.

Иигэжэ олоной дунда ябуулаг-даха агитационно-ойлгуулалтын хүдэлмэригэ мүнөө поли дээрэ дэлгэрүүлхэ саг түүлаа, нү-хэл агитаторнууд, пропагандист-нууд!

Гүрэндөө—эрхим таряа

ИГРАЕВО. (Телефоноор аб-Дээдэ-Илькын сельсоведэй най нэрэмжэтэ колхоз та-ряалгадаа жэгдэрэн ороод, нэ уялгатаар тушааха та-нээжэ эхилбэ. Гэбэл, Доо-нынь бэлэдхэлэй пунктаа шынгээ 49 центнер хара тушаагаад байна.

Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө-ажаляе улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» ССР Союзай

Арадай Комиссарнарай Советэй тогтоолые гүнзэги баясхалантай-гаар угтажа, энэ артелиин член-үүд гүрэндэ таряа тушаалгала сентябрийн 23-да, овоц—ок-тябрийн 1-дэ болзороонь урид оруулха уялга абаба.

Тийхэ зуура, дурсагдгаша ар-телиин членүүд гүрэндэ таряа тушаалгала болзороонь урид оруулхые уряалан аймагайнгаа бүхы колхозуудта хандалга гар-гаһан байна.

Агрепина Чебунина атаархахаар амаллана

РБАГАТАЙ. (Телефоноор аб-«Брасная заря» колхозой д «Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө-ажалые улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» ССР Союзай Совнаркомой тог-тоол болгон улам элшэ-

тэйгээр амаллана. Таряахуряалга дээрэ Агрепина Чебунина гэгшэ сөрһээр үдэр бү-ри 0,30 га хадаһын орондо 0,53—0,55 гектар хадажа, кол-хоз соохи социалистическэ мү-рысөөлэ түрүүлжэ ябана.

«Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажалые улам саашань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолтой манай элдэхи аймаг нотагуудай колхознигууд угаа ехэ ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын аймагай Калшпийн нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организа-цини секретарь Х. Вампилов гэгшэ үбнэ хуяажа байһон Балдановой бригадын членүүдтэ А. Поповой фото.

Советскэ Информбюроһоо

Августын 21-эй оперативна мэдээнһээ

Августын 21-эй туршада ТАРТУ городһоо зүүн-урлуур ба урлуур манайхитай сэрэгүүд 30 гаран һуурин газарнуудые байлдаатайгаар эзэлбэ, тэдэнэй дунда ВЫБСТЕ, КАМБЬЯ, ЭН-НУ, ЛУТИКА, ДЭРУТИ, ТАММЕ гэдэг томо һуу-рин газарнууд бии.

РИГА городһоо зүүгээр манайхитай сэрэгүүд дайсанай эсэргүүсэлтыгэ динлэн даража, ГОС-ТЕНС гэжэ городые эзэлэн абаһан ба үшөө нэ-гэ хэдэн һуурин газарнуудые эзэлһэн байха юм.

ИЕЛГАВА (МИТАВА) городһоо баруун-хойгуур ба баруугаар манай сэрэгүүд дайсанай ябган сэрэгүүдэй ба танкинуудай хэһэн атамануудые сухарюулан сохибо. Командованингаа захирал-таар манай сэрэгүүд ТУКУМС гэжэ городые өр-хөөд, үлэмжэ таатай газар тээшэ сухарихан байна.

ШАУЛЯЙ (ШАВЛИ) городһоо хойгуур ба баруун-урдуур манайхитай сэрэгүүд дайсанай ябган сэрэгүүд болон танкинуудай атамануудые сухарюулан сохибо.

ПРАГАНАА зүүн-хойгуур манай сэрэгүүд дайсанай ябган сэрэгүүд болон танкинуудай хэ-һэн атамануудые амжалтатайгаар сухарюулан сохөөд, контратака хэмжэ ороһон бээрээ 50 гаран һуурин газарнуудые эзэлбэ, тэдэнэй дунда ПРОСТЫН, ЗЕЛЕНЕЦ, ЛОСЕВИЦЕ, ЯСЕ-РУВКА, ЛЕТНЕ УРЛЕ, ЯДУВ, ЗАДРОСЬЦЬ, ТРОЯНЫ, ТЛУЦ гэжэ томо һуурин газарнууд

болон ЛОХУВ, УРЛЕ, ШЕВНИЦА, ТЛУЦ гэжэ түмэрзамай станицинууд бии.

САНДОМИР городһоо хойгуур манай сэрэгүүд ВИСЛА мүрэнэй зүүн бээдэ плацдармаа үргэдхэ-хэ байлдаануудые хэмжэ өөһдэньгөө позицинуу-дые найжаруулба. САНДОМИРНАА хойгуур бэлхэлгэдһэн дайсанай бүлэг сэрэгүүдые үсад-хахадаа манай сэрэгүүд дайсанда амиды хүсэн болон техникынь талаар нимэ гарза гай уша-руулан байна: 88 танк болон самоходно ехэ буу, 18 бронетранспортёр, элдэб калибрын 142 ехэ буу, 100 гаран миномёт, 100 гаран автома-шина, 35 тьгач үгы хэгдэбэ. Дайсан болбол дайн байлаан болоһон газарта солдалууд болон офицернүүдэйгээ 12.000 шахуу үхээрые өр-хиһон байна. Манай сэрэгүүд эндэ нимэ тро-фей булян абаһан байна гэбэл: танк болон самоходно ехэ буу—20, элдэб калибрын үхэр буу—72, миномёт—83, пулемёт—120, вин-товне болон автомат—5.000 гаран болон. Баһа 1.550 нөмөцнэ солдат болон офицернүүд плендэ абтаба.

Фронтын бусад участогууд дээрэ тагнуулша-дай бэдэрлэгэн ба хэдэн олон газарта нотагай удхашанартай байлдаанууд болоһон байна.

Августын 20-до манай сэрэгүүд бүхы фронт-нууд дээрэ 206 нөмөцнэ танк гэмтээһэн ба үгы хэһэн байгаа. Агаарта болоһон байлдаануудта болоһон зөнитнэ артиллерийн буудалгаар дайса-най 88 самолёт унагагдла.

Улаантугта Балтийска флодой далайн сэрэгэй хүсэвүүд дүрбэн немецкэ миноносечые шэнгээбэ

Улаантугта Балтийска флодой далайн сэрэгэй хүсэвүүд Нарв-ска буланда түс бүридөө 1.200 тонно уһа түрхэ хэмжээтэй дүрбэн немецкэ миноносечые шэнгээбэ. Миноносечуудай ко-манданууд хосорһон гү, аян плендэ абтаһан байна. Советскэ корабльнууд 107 немецкэ матро-сууд болон офицернүүдые суг-луулжа абаа. Плендэ абтагшалай дунда миноносечуудай 6-дахы нө-мецкэ флотийн командир кор-

веттен-капитан Коппенгагин гэг-шэ бии. Энэ шэнгээгдэһэн миноносе-цууд 1942—43 онуудта бүтээг-дэһэн хадаа мүнөө сагай үлэмжэ шэнэ немецкэ корабльнууд бай-һан юм. Миноносечуудай хурдан ябалгань—час соо 60 гаран ки-лометрын 34 үзэл. Тэдэнэр түс бүридөө дүрбэн 105 мм. үхэр буутай, 37 миллиметрийв хөөр автоматическа ехэ буутай, 20 миллиметрийн гурбаа ехэ буутай

болон зургаан тропеднэ аппара-тай байгаа. Миноносечын коман-дань—190 хүн байгаа.

Тарту городһоо зүүн-урлуур Н-скэ соединениин частьнууд дайсанай түшэг тулгуурияи пунктнуудые бэлэлжэ ба тэдэнэй гарнизонуудые үгы хэжэ, ха-туу зоригтойгоор урагшаа даб-шаба. Советскэ боепүүд Выбсте гэжэ һуурин газарые довтолон өрөжэ эзэлэ. Дайн байлдаан бо-лоһон газарта дайсанай 300 үхэр үлэһэн байна.

СССР-эй Совнаркомдо

Түрэхэ эхэнэрнүүдтэ, олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ болон түлэхэ ба хүнгэлэлтэ олгохо гурим тухай

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болбол

Түрэхэ эхэнэрнүүдтэ, олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ ба түлэхэ болон хүнгэлэлтэ олгохо гурим тухай дүримые баталба

«Түрэхэ эхэнэрнүүдтэ, олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй туһаламжые эхэдхэе тухай, эхын ба үхибүүдэй байдалай хамгаалгыг шангадхала, «Эхэ-Герой» гэжэ хүндэтэ жэзээргэ тогтоохо, «Эхын алдар» гөһөн орден болон «Эхын медал» гэжэ медаль бии болгохо

тухай» СССР-эй Верховно Советтэй Президиумтэй 1944 оной июлиин 8-ай Указтай зохиладуулан түрэхэ эхэнэрнүүдтэ, олон үхибүүтэй болон эрэгүй эхэнүүдтэ тэдхэмжэ үгэхэ ба түлэхэ болон хүнгэлэлтэ олгохо тухай нима гурим тогтоогдобо.

дэлгүгэй байна. Хэрбээ, олон үхибүүтэй эхын үхибүүтэе түрэнэйнгээ һүүлээр жэл гү, али бүришые удаан болоод байхата, тогтоомол гүрэнэй тэдхэмжын мүнгыг абахамни гэжэ хэрэг баряа хадань тэрэндэ нэгэн доро абтаха тэдхэмжэнь хүсэдөөр түлэгдөөд, һара бүринь тэдхэмжэ үгэрһэн сагайнь түлөө ээлжээтэ түлбэри гаргаха болзор хүртэрнь 6 һараһаа үлүү түлэгдэхгүй.

гэдэй хэн нэгэнэйнь һара баража, тэрэн дээрһээ амиды үлэһэн үхибүүдны гурбанһаа үсөөн болоо хадань. 8. Таба ба бүришые олон үхибүүтэй эхын үхибүүдэйнь хэн нэгэнэй һара бараад байгаа хадань, һара бүридэ түлэгдэхэ тэдхэмжэнь хорожо, бүрынь состав соо хубилалта болоһоной бүлээр удаахи һараһаань эхнэжэ амиды үлэһэн үхибүүдэйнь тоогоор тэдхэмжэ түлэгдэжэ байха.

лөно. Гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо хай мэдүүлгыг һууһан газар ажалшадай депуталуудай районно, городской советтэй гүйсэдхэхэ комитеттэ эхэнэ өөрөө гү, тэрэнэй даалгаварар найма хүнөөр дамжуулан гү, сельсовет, фабрично-заводской местнэ комитетүүдээр дамлан, домоуправленеер дамжуу бэшгээр үгтэхэ байна.

I. Олон үхибүүтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй туһаламжа үгэхэ ябадалыг тодорхойлохо гурим

1. Гүрэнэй тэдхэмжэ болбол хоёр үхибүүтэй аад, 1944 оной июлиин 8-ай хойдо тээ түрэнэн гурбадахи болон удаахи үхибүүн бүхэнэйнь түрөөд байхата олон үхибүүтэй эхэнүүдтэ (эрэ шүхэртэйшые, эрэгүйшые һаань)

тогтоогдохо ба түлэгдэхэ байна. 2. Олон үхибүүтэй эхэнэртэ үгтэхэ гүрэнэй тэдхэмжыг түлэхэ ябадал Указтай хоёрдохи статьятай тааралдуулан нима гуримтайгаар ба хэмжээтэйгээр хэгдэхэ байна гэбэл:

	Нэгэн доро	Һара бүридэ
Хоёр үхибүүтэй аад, гурбадахи гаргаһан эхэнүүдтэ	400	
Гурбан үхибүүтэй аад, дүрбэдэхэ гаргаһан эхэнүүдтэ	1300	80
Дүрбэн үхибүүтэй аад, табалахы гаргаһан эхэнүүдтэ	1700	120
Табан үхибүүтэй аад, зургаадахы гаргаһан эхэнүүдтэ	2000	140
Зургаан үхибүүтэй аад, долоодоо гаргаһан эхэнүүдтэ	2500	200
Долоон үхибүүтэй аад, наймадахы гаргаһан эхэнүүдтэ	2500	200
Найман үхибүүтэй аад, юһэдэхэ гаргаһан эхэнүүдтэ	3500	250
Юһэн үхибүүтэй аад, арбадахы гаргаһан эхэнүүдтэ	3500	250
Арбан үхибүүтэй аад, удаахи хүүгэдые гаргаха бүридэнь	5000	300

Олон үхибүүтэй эхэнүүдтэ үгтэхэ һара бүрин тэдхэмжэ болбол үхибүүнэйнь түрэнэй һүүлээр хоёрдохи жэлһээ эхилжэ 5 һара хүртэрнь түлэгдэхэ байна. Олон үхибүүтэй гэжэ гүрэнэй тэдхэмжэ абажа байһан эхэ хадань удаахи үхибүүгэе гаргахада тэрэндэ тогтоогдомол нэгэн доро ба һара бүри түлэгдэхэ тэдхэмжыг абаха, тинхэлээ түрүүн гаргаһан үхибүүнэйнгээ 5 һара хүртэр тэдхэмжээ абань зандаа байха.

тогтоогдоһон хэмжээ болон гуримтай ёһоор тэдхэмжэ түлэгдэхэ байна.

3. Указ гараха үедэ гурбан, дүрбэн, табан болон зургаан үхибүүтэй байһан эхэнүүдтэ Указтай хоёрдохи статьягаар тараалагдаһан нэгэн доро ба һара бүри түлэгдэхэ гүрэнэй тэдхэмжэүүд Указ гаргаһанай һүүлээр гарган үхибүүндэ түлэгдэхэ байна.

4. Олон үхибүүтэй эхэнэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ ябадалыг тогтоохо дээрэ нэгэ гү, али олон ондоо эсэгэтэй аад, үхибүүдэйнь һаань хамарлангүй эхэтэйгээ хамта гү, али амьараашыг һуужа байһан, мүн тэршэлэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай фронтнууд дээрэ һара бараһан ба нэрэ һураггүйгөөр үгы болоһон бүхы үхибүүдныг тоологдохо ушартай. Олон үхибүүтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ дээрэ айлаһаа үргэһан мүн тэршэлэн түрүүшын нүхэрэйнь аад, 12 һараһаа үнгэрөөгүй байхалаа эхынгээ тэжээбэриг ороһон үхибүүдныг тоологдохо ээргэтэй.

Энэ Указ гараха үедэ долоон болон бүришые олон үхибүүтэй байһан эхэнүүд СССР-эй ЦИК болон СНК-тэй 1936 оной июлиин 27-ой тогтоолоор заагдаһан гурим болон хэмжээний ёһоор олон үхибүүтэй гэжэ тэдхэмжэ абаха эрхэтэй занлаа гэбэл: долоодохи, наймадахи, юһэдэхэ болон арбадахи үхибүүндэ—тэрэнэй түрэнһөнөө хойшо 5 һара хүртэрнь жэл бүридэ 2000 түлбэриг; 11-дэхи болон удаахи үхибүүн бүхэнэйнгээ түлөө тэрэнэй түрэнһөнэйнь һүүлээр хоёрдохи жэлһээ эхилээд 4 жэлэй турша соо нэгэн доро 5000 түлбэриг, жэл бүридэ 3000 түлбэриг абажа байха. 1944 оной июлиин 8-ай Указ гаргаһанай һүүлээр гаргаһан үхибүүнэйнь түлөө энэ Указтай хоёрдохи статьягаар

Олон үхибүүтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ дээрэ үхэнэн үхибүүд, мүн тэршэлэн харин гүрэнэй албатанар болоһон үхибүүдныг тоологдохогүй.

5. Олон үхибүүтэй эхын үхөөд байгаа хадань эсэгэдэнь гү, али тэрэ үхэнэн эхын үхибүүдныг ондоо хүнэй тэжээбэригэ гараат байгаа хадань, тэдэндэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгтэжэ байха.

6. Хэрбээ олон үхибүүтэй эхын үхибүү түрэнэйнгээ һүүлээр нэгэ жэл гү, бүришые удаан болоод байхата гүрэнэй тэдхэмжэ абахамни гэжэ хэрэг баряа хадань, тэрэндэ нэгэн доро болон һара бүридэ үгтэхэ гүрэнэй тэдхэмжэ түлэгдэхэ ээргэтэй, зүгөөр тэдхэмжэ абахамни гэжэ хэрэг барһан үдэрһөөнь урагша 6 һараһаа үлүү түлэг-

7. Олон үхибүүтэй эхэнэ үгтэхэ гүрэнэй тэдхэмжэ нима ушарнуудта түлэгдэхөө болхо юм гэбэл: а) тэдхэмжэ абаха болоһон үхибүүнэйнь үхөө хадань; б) олон үхибүүтэй эхын хүү-

II. Эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо гурим

9. Гүрэнэй тэдхэмжэ болбол эрэгүй эхэнүүдтэ (гэрлээгүй) 1944 оной июлиин 8-ай һүүлээр түрэнэн хүүгэдээ тэжээхэ хараны тулаа олгогдохо ба түлэгдэхэ болоно.

10. Эрэгүй эхэнүүдтэ үхибүүдээ харха тэжээлын тулаа гүрэнэй тэдхэмжэ түлэхэ ябадал нима хэмжээтэйгээр хэгдэхэ байна гэбэл:

Нэгэ үхибүүндэ һара бүридэ 100 түлбэриг; Хоёр үхибүүндэ һара бүридэ 150 түлбэриг; Гурба ба бүришые олон үхибүүндэ һараһаа 200 түлбэриг. Эрэгүй эхэнүүдтэ үгтэхэ гүрэнэй тэдхэмжэ үхибүүдэйнь 12 һараһаа болторнь түлэгдэжэ байха.

11. Эрэгүй эхэ болбол 1944 оной январин 1 ба июлиин 8-ай хоорондо түрэнэн үхибүүндэ алимент абадаггүй байгаа хадань Указтай гурбадахи статьятай зохиладуулан һара бүридэ гүрэнэй тэдхэмжэ абажа байха.

12. Хаданга гарган эрэ нүхэрэйнгөө һара бараад байгаа хадань, эрэгүй эхэнүүдтэ, эрэ нүхэрэйнь үхэнэнэй һүүлээр түрэнэн үхибүүдтэ тогтоогдохон гүрэнэй тэдхэмжэ абажа байха эрхэтэй.

13. Хүүлар баталагдаагүй аад, сүгтаа һуужа байһан хүнһөө үхибүүтэй болоһон эхэнэрнүүд тэрэнтэй сүгтаа ажалтай ба хамтаржа үхибүүдээ тэжээдэг байгаа хадань эрэгүй эхэнэ тогтоогдохон тэдхэмжэ абаха эрхэгүй.

III. Олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ гурим

19. Олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ ябадал ажалшадай депуталуудай районно, городской советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүдэй шийдхэбэриин ёһоор хэгдэхэ бо-

14. Гурбан ба бүришые олон үхибүүтэй эрэгүй эхэнүүдтэ Указтай гурбадахи статьягаар тараалагдаһан гүрэнэй тэдхэмжэ болбол Указтай хоёрдохи статьятай зохиладуулан абажа байһан тэдхэмжэ дээрэн нэмжэ түлэгдэхэ байна.

15. Эрэгүй эхын хаданга гарахадань тэрэндэ үгтэжэ байһан гүрэнэй тэдхэмжэнь түлэгдэһан зандаа байха.

16. Эрэгүй эхын үхибүүнэйнь хүүгэдэй байха газарнуудта гүрэнэй хүзүүн дээрэ байһан үсөөн һара бүрин тэдхэмжэ түлэгдэхөгүй. Хэрбээ эхын тэжээбэриг дээрэ ондоо үхибүүдэй байгаа хадань тэдхэмжэ түлэхэ хэмжээнь, тэдэндэ алимент абадаггүй байгаа һаань, 1944 оной июлиин 8-ай һүүлээр гү, али 1944 оной январин 1-һээ июлиин 8 хүртэр түрэнэн 12 һараһаа доошо хүүгэдэйнь тоогоор түлэгдэхэ байна.

17. Эрэгүй эхын үхибүүдэй али нэгэнэйнь үхөөд байгаа хадань, һара бүридэ гүрэнэй тэдхэмжэ түлэхэ ябадал хадань, хэрбээ тэдэ үхибүүдтэ алимент абадаггүй байгаа һаань, 1944 оной июлиин 8-ай һүүлээр, мүн тэршэлэн 1944 оной январин 1-һээ июлиин 8 хүртэр түрэнэн 12 һараһаа доошо хүүгэдэйнь тоогоор хэгдэжэ байха болоно.

18. Эрэгүй эхын үхөөд байгаа хадань, тэрэндэ түлэгдэхэ гүрэнэй тэдхэмжэ хадань тогтоогдомол хуулиин ёһоор үхибүүдныг тэжээхэ гэжэ абанан хүндэ үгтэжэ байха ээргэтэй.

Тэрэ эхын гаргаһан үхибүүдэйнь нэрэ обог болоһон дэнэй хаана һуужа байһан хай мэдүүлгэ соо эли тодоо шэгдэхэ болоно.

20. Гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо тухай мэдүүлгэдэнь нима үгүүд хабсаруулагдаха ёһоо гэбэл:

а) үхибүүнэй түрэнэн үнэмшэлгэ гү, али нотариал ёһоор гэршэлэгдэһан (нотариал конторонуудта гү, али судуудтэ) тэдхэмжэ абаха тэрэ үхибүүнэй түрэнэн үнэмшэлгын буулгавар;

б) эхэтэйгээ хамта байһан үхибүүдэй һаань гэршэлэһан сельсоветтэй шийдхэбэриин буулгавар ба гора зарта милициин органуудтэй һэн справка;

в) эхэдэнь амьараа һуужа үхибүүд тухай тэдэнэй һуу газарһаань милициин органһаа гү, али сэрэгэй частинһаа үгтэһан справка.

Тэдэ справканууд мэдүүлгэриһан үдэрһөө хойшо зур һараһаа үни болоогүй эсэгэтэй.

21. Сэрэгэй үедэ олон үхибүүтэй эхэ болбол Улаан Арми татагдаһан үхибүүд тухай справкыг тэдэнэй албанда татаһан газарта байһан районвоенкоматһаа справка абаажа шадаха.

Хэрбээ олон үхибүүтэй хүүгэдныг дайлагдажа ба Улаан Армида гү, партизан отряднуудта ябажа байгаа хадань тэрэ эхэ болбол эдэ үхибүүдтэ тэндэ абанан тухай справка абаажа гү, али военкоматтэ справка абаад үгтэжэ шадажа байгаа һаань, ажалшадай депуталуудай районно, городской советүүдэй Гүйсэдхэхэ Комитеттэ тэдхэмжэ олгохо тухай эрхэ байһыень гэршэлэһан бусад ментнуудыг хаража үсөөд, хо шийдхэбэри гаргаха ёһоо гэбэл:

22. Ажалшадай депуталуудай районно, городской советүүдэй Гүйсэдхэхэ Комитет гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо тухай олон үхибүүдтэй, эрэгүй эхэнүүдтэй мэдүүлгэ бариһан үдэрһөө хоёр неделин болзорһоо тонгүй энэ мэдүүлгынь хууль үсөөд гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо тухай гүрэнэй һүүлээр олон үхибүүдтэ ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үзүүлэхэ районно, городской таһагта тус тэдхэмжэ

СССР-эй Совнаркомдо

Түрэхэ эхэнэрнүүдтэ, олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үгэхэ болон түлэхэ ба хүнгэлэлтэ олгохо гурим тухай

(Түрэхсэхэл, эхлүүлнэ 2-дохи нмуурта).

24. Ажалшадай депутатуудай районно, городской советэй Гүйсэдхэхэ Комитедэй шийдхэбэринь буруушаагаад байгаа хадаа, олон үхибүүтэй гү, али эрэгүй эхэ болбол тэрэ шийдхэбэри тухай ажалшадай депутатуудай областной, хизаарай советэй исполкомдо, автономно, союзна республикын Совнаркомдо гомодол барихадань, тэрэ хадаа хоёр неделин болзорхоо оройтонгүй мэдүүлгын харжа үзэхэ ёстой.

25. Олон үхибүүтэй, эрэгүй эхын ондоо нутагта нүүжэ ошоо хадаань, тэрэнэй мэдүүлгын ёшоор, олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тухаламжа үзүүлхэ районно, городской таһаг болбол тэдхэмжэ олгохо тухай хэрэгые тэрэ эхын нүүжэ ошонон шөнэ газарайн ажалшадай депутатуудай районно, городской советэй исполкомдо эльгэхэ байна.

Ажалшадай депутатуудай районно, городской советэй исполком болбол тэдхэмжэ олгохо тухай хэрэгые абамсаараа олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тухаламжа үзүүлхэ районно, городской таһагта тэдхэмжэ түлэхэ үргэлжүүлхэ тухай заабари үгэхэ зэргэтэй.

35 үдэр ба нааллан хэвнэ 42 календарна үдэр үлэхэ байна. Хэрбээ нормальда бэшээр түрөөд гү, али эхир ба бүришыс олон хүүгэдые гаргаад байгаа хадань тэрэ эхэлэртэ түрэхэнийн хүүлээр 56 календарна үдэр үргэлжэлхэ амаралта үгтэхэ умартай.

Хэлитэй болзолгүй ба түрэнэй шалтгаангаар эхэнүүдтэ үгтэхэ амаралта хадаа эмнэлгын албан газартай (эхишэрэй, эхэнэрэй нарайлха байшангай, больницын, нарайлалгыл стделенин, поликлиникын, амбулаторийн) үгтэхэ больничач листын ёшоор үгтэхэ байха умартай.

33. Нэгэ предиряты гү, али албан газарта 3 хараһаа доошэ бэшэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэн гү, али албахаагша эхэнэртэ үгтэхэ амаралтын үе соонь, урдань 7 хара байһалай орондо, гүрэнэй социализ страхованийн мүнганһөө мүнөө бил байһан хуулийн ёшоор талтоогдон хэмжээгээр тэдхэмжэ үгтэхэ юм.

34. Предиряты болон албан газарнуудые удиртагшад нарайлаха эхэнэрнүүдтэ ээлжэтэ амаралты нарайлха болон түрэхэ шалтгаанаар амаралтада гараха ябадхтайн дайралдуулжа үгтэхэ уялгатай.

35. Нарайлаха болоһон хүдэлмэришэн ба албахаагша эхэнэр хээлгэй болоһонһоо хойшо гүрбэн хараһаа эхилэн хүдэлмэрингөө саһаа бэшэтэй хүдэлхэгүй.

36. Хүдөөр үхибүүтэй хүдэлмэришэн ба албахаагша эхэнэр үхибүүтэй хүдүүлжэ байхэ үе соогоо һүнийн хүдэлмэриде гарахагүй.

37. Городто гү, али хүдэлмэришэнэй посёлотго һуужа байһан нарайлха эхэнэр бүхэндэ хээлгэй болоһонһоо хойшо зургаагад хараһаа эхилэн абажа байһан нормодонь нэмжэ хара бүриде паёк үгтэхэ габэл: 800 грамм тоһо, 600 грамм сахар, 1200 грамм крупа, 12 литр һү үгтэхэ байна.

38. Городто гү, али хүдэлмэришэнэй посёлотго һуужа байһан хүдөөр үхибүүтэй эхэнэр бүхэндэ үхибүүгээ тэжээхэ дүрбэн харын түрша соонь абажа байһан нормоһоонь гадуур нэмжэ, энэ дүрмэй 37-дохи статья соо заагһан хэмтэйгээр хара бүрийн паёк абажа байха.

37-дохи статья соо заагһан нормын ёшоор, абтаха продуктууд мүн тэрэшэлэн хүүгэдэй ба эмнэлгын албан газарнуудта үхибүүдтэ хүдөө хүдүүлдэг ба хүхэнэйнгөө һүе Наркомздравай ясли, хүүгэдэй байшан, консультацида тушаадаг эхэнэрнүүдтэ үхибүүдтэ тэжээжэ байһан гү, али һүеэ үгтэхэ байһан бүхы үе соонь үгтэхэ байна.

39. Нарайлха эхэнэрнүүдтэ, хүдөөр эхэнүүдтэ, хүүгэдэй албан газарнуудта үхибүүдтэ хүдөө хүдүүлдэг ба хүхэнэйнгөө һү тушаадаг эхэнэрнүүдтэ СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1944 оной июлин 8-ай Указай ёшоор үгтэхэ хара бүрийн нэмэлтэ паёк болбол эмнэлгын албан газарнуудтай

(эхэнэрэй, хүүгэдэй консультацинуудтай) үгтэхэ справкын үндэхээр карточна бюрогоор дамжүүлэн районно, городской худалдаа-наймаанай таһагуудтай үгтэхэ тусгаар талонуудаар үгтэхэ байха.

40. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1944 оной июлин 8-ай Указай юдэхэ статьятай зохиладуулан предирятынууд болон албац газарнуудтай удирдагшад болбол тухалбарянгаа ажалһаа эдэе хоолой зүйлнүүдтэ фонд бии болгоод нарайлха эхэнэрнүүд болон хүдөөр үхибүүтэй эхэнүүдтэ нэмэлтэ продукт үгтэхэ нормые профсоюзна организацинуудтай хамта зүбшэжэ баталла уялгатай.

Нарайлаха эхэнэрнүүдтэ болон хүдөөр эхэнүүдтэ үгтэхэ нэмэлтэ продуктууд эхэнэрнүүдтэ хээлгэй болоһон саг гү, али үхибүүнэйн наһые гэршэлһэн эмнэлгын газарай справкануудтай ёшоор үгтэхэ байха.

41. Кустарно-олзоборилгын кооперацида хүдэлжэ байһан гү, али тэрэнэй член байһан аад, үхибүүтэй болоһон эхэдэ гү, эсэгэдэнь гүрэнэй социальна страхованийн мүнганһөө гү, али кооперативна артельнүүдтэй харилсан тухаламсаха кассада 1944 оной июлин 8-ай Указ гарахааа урда тээ үгтэхэ байһан 45 түхэригтэй орондо 120 түхэриг мүнган һая түрэнэн үхибүүнэ хубсаһа хувар абахын тулада тэдхэмжэ үгтэхэ ба үхибүүгээ тэжээхын тулада 90 түхэриг үгтэхэ болоно.

Хэрбээ тэрэ үхибүүнэй эхэ гү, али эсэгэнь тус предиряты, албан газар гү, артельде гурбан хараһаа доошэ бэшэ хүдэлһэн аад, тэдхэмжэ абаха гэгшын олзонь 400 түхэригтөө дээшэ гарахагүй байгаа хадань дурсагдаһан тэдхэмжэнүүд үгтэхэ байха умартай.

Эхир гү, али бүришыс олон үхибүүдыс түрөөд байгаа хадань дурсагдаһан хэмжээнэй тэдхэмжэ үхибүүн бүхэндэнь түлэхэдэ умартай

Тэдхэмжэ болбол үхибүү түрэнэн тухай ба хүдэлжэ байһан газарһан салин хүлэн тухайгаа справкые түрэлхидэйнь асархада үгтэхэ байна.

42. Худалдаа-наймаанай организацинууд социальна страхованийн ба кооперативна артельнүүдтэй харилсан тухаламсаха кассануудтай мүнганһөө нэгэн доро тэдхэмжэ абажа байһан һая түрэнэн эхэнүүдтэ үгтэхэ үхибүүнэйн хубсаһа хуварай комплектыс худалдаха уялгатай.

Эхир гү, али бүришыс олон үхибүүдыс гаргаад байгаа хадань тэрэ түрэнэн үхибүүн бүхэндэнь хубсаһанай комплект үгтэхэ зэргэтэй.

Һая түрэнэн үхибүүндэ үгтэхэ хубсаһанай комплект эмнэлгын газарай (эхэнэрэй, хүүгэдэй консультацин) үгтэхэ справкын ёшоор, карточна бюрогоор дамжажэ, районно городской худалдаа-наймаанай таһагуудаар үгтэхэ өрдөөр промтоварна карточка

гүйгөөр үгтэхэ. Промтоварна карточкагүйгөөр үгтэхэ тэрэ үхибүүнэй хубсаһанай комплектыс энэ дүрмэй 41-дохи статья соо хээлгэдэһэн тэдхэмжые абадаггүй ба городто гү, али хүдэлмэришэнэй посёлотто һууһан эхэнүүд абажа эрхэтэй.

Хүдөө нюогтуудта һуужа байһан эхэнүүдтэ тэслэхэ худалдаа-наймаанай организацинууд эмнэлгын газарай үгтэхэ справкын ёшоор, һая түрэнэн үхибүүн бүхэндэ 10 метрһээ доошэ бэшэ буд худалдаха уялгатай.

43. Хүүгэдэй яслинуудта ба хүүгэдэй саднуудта байлганаһангаа түлөө мүнган түлэхэ ябадхһаа 50 процент хүртэр сүдөөлгдэхэ түрэлхидые нэрлэбэл:

хараһаа 400 түхэриг салинтай аад, гурбан үхибүүтэй байһан;

хараһаа 600 түхэриг салинтай аад, дүрбэн үхибүүтэй байһан;

таба гү, али бүришыс олон үхибүүтэй байһан салин хүлэнэй хэмжээһээ дуудыдахагүй.

Дүрсагдаһан хүнгэлэлтэ абахын тулада түрэлхидын салин хүлэн тухайгаа хүдэлжэ байһан газарһан справка ба хэдэ үхибүүтэй байһан тухайгаа домоуправленийн гү, али сельсоветһээ справка абажа харуула ёстой.

44. Эрэгүй эхэ болбол СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1944 оной июлин 8-ай Указай ёшоор, түрэнэн үхибүүгээ гүрэнэй хүзүүн дээрэ хараха тэжээхын тулада өөрынгөө дураар хүүгэдэй зургаанда (хүүгэдые хүмүүжүүлхэ байшантуудта) оруула эрхэтэй.

Эрэгүй эхэ болбол өөрөө тэжээхэ хараха гээ юм һаа үхибүүгээ хүүгэдэй байшанһаа һөөргөн бусажа абаха эрхэтэй.

Үхибүүгээ хүүгэдэй байдаг газарта оруула габэн эрэгүй эхэнэр эвээн тухайгаа ажалшадай депутатуудай районно, городской советэй исполкомдо мэдүүлгэ барихадань тэрэнэй үхибүүгын хүүгэдэй байдаг газарта байлгажэ тэжээхэ хараха тухай захиралта үгэхэ байна.

Хүүгэдэй байшанда үхибүүгээ оруула дээрэ эхэн тэдхэмжэ абадаг личнэ книжкээ тэрэ албан газарые даагда харуулаһан тэрэнэй үхибүүе хүүгэдэй байшанда тэжээхээр абаһан үдэр тухайгаа тэмдэг хэжэ үгтэхэ болоно. Мүн тэрэнээд адл, хэрбээ эрэгүй эхэ өөрынгөө үхибүүе хүүгэдэй байшанһаа гэдэргөн бусажа абаа хадань хүүгэдэй албан газарые даагда тэрэ үхибүүнэй ямар үдэр гаража ошон тухай тэмдэгые эхын личнэ книжкэ соо бэшэхэ зэргэтэй.

Хэрбээ хүүгэдэй албан газарта байһанһаа бэшэ ондоо үхибүүд эхэтэйгээ хамта байгаа хадань, ажалшадай депутатуудай районно, городской советүүдтэй исполком тэрэнэй тэжээбэри дээрэ һлэзэн үхибүүдэйнь тоогой ёшоор үгтэхэ хубилалтыс хэжэ тухай шийдхэбэри гаргаха байна.

үлэхэ тухай захиралта үгэхэ байна.

23. Гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо тухай ажалшадай депутатуудай районно, городской советүүдтэй үйсэдхэхэ Комитедэй шийдхэбэринь хадаа тус комитедэй түрүүшгэ болон секретарийн гараа эбижа тамгаа дараһан протокол соо бэшгдэхэ байна.

Тэрэ протокол соонь гүрэнэй тэдхэмжэ олгохын тулада үндэхэ баримта болоһон бүхы документууд тоологдохо гү, али тэдхэмжэ олгохөгүй гэжэ асарһан шалгаануудын дурсагдаһан байха ёстой.

Гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо тухай ажалшадай депутатуудай районно, городской советүүдтэй үйсэдхэхэ комитедэй шийдхэбэринь буулгабаринь эхын гарта үгтэхэ болоно; тэрэнэй буулгабаринь хоёрдохи экзemplарын, шийн мэдүүлгэ болон тэдхэмжэ олгоходо үндэхэ баримта болоһон документууд барандаа хадгалгдхын тулада олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тухаламжа үзүүлхэ районно ба городской таһагта эльгээгдэхэ умартай.

IV. Гүрэнэй тэдхэмжые түлэхэ гурим

26. Ажалшадай депутатуудай районно, городской советэй исполкомой гаргаһан шийдхэбэринь үндэхэ һуури дээрэ олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тухаламжа үзүүлхэ районно, городской таһаг болбол олон үхибүүтэй эхэдэ тэрэнэй үхибүүн бүхэндэнь амыар амыараа гүрэнэй тухаламжа абаха тухай личнэ книжкые 5 жэлэй болзоргоор бэшэжэ үгтэхэ, тинхэдэ эрэгүй эхэнүүдтэ тэрэнэй тэжээгэр дээрэ байһан бүхы үхибүүдтэнь нэгэн янзын книжкые жэлэй болзортойгоор бэшэжэ эхэ байна.

4 жэл үнгэрөөд байхада барилдаан байһан эрэгүй эхын тэрэ книжкэнь удаахи 4 жэлэй болзортойгоор шөнэ книжкээр һалгдхэ болоно.

27. Личнэ книжкэнь тэдхэмжэ үгтэхэ болоһонһоо хойшо неделин болзорхоо оройтонгүй спискатайгаар эхэдэнь баруурагдаха ёстой.

28. Олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхын личнэ книжкэ соонь гүрэнэй тэдхэмжэ абаха тухай дооро дурсагдаһан гол баримтанууд мэдүүлгдэхэ байна габэл:

Тэдхэмжэ үгтэхөө байһан үхибүүнэй түрэнэн он, хара үдэр; тэрэ эхын бусад үхибүүдтэй түрэнэн он, хара болон ууршын;

Гүрэнэй тэдхэмжэ олгохо тухай ажалшадай депутатуудай районно, городской советэй исполкомой тэмдэг;

V. Түрэхэ эхэнэрнүүдтэ ба эхэнүүдтэ хүнгэлэлтэ олгохо гурим тухай

42. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1944 оной июлин 8-ай Указай 6-дахи статьятай зохиладуулан хүдэлмэришэн ба албаагша байһан аад, түрэхэ эхэнэр бүхэндэ 1944 оной июлин 8-ай үдэр СССР-эй

хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлхын тулада үхибүүдыс үгэхэ гэхэ метын энэ тэдхэмжэ абажа байһан үхибүүн тухай тусгаар тэмдэгүүд.

29. Гүрэнэй тэдхэмжэ түлэхэ ябада болбол олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ үзүүлхэ районно, городской таһагаар хэгдэхэ байна габэл: городуудта—сберкассануудаар; хүдөө нутагуудта—личнэ книжкэ дээрэн гар табилгатайгаар ажалшадай депутатуудай сельсоветүүдээр хэгдэхэ байна.

30. Хара бүриде тэдхэмжэ абаха дээрэ эхэ болбол тэрэнэй хамта һуужа байһан үхибүүн тухай тэмдэгтэйгээр личнэ книжкээ харуула юм габэл: городуудта—муниципалитет гү, милицийн органуудтай, хүдөө нутагуудта—сельсоветэй тэмдэгтэйгээр, мүн тэрэшэлэн паспорт гү, али бусад нмуурай үнэмшэлхэ бэшэг харуула байна.

Эхэбээ амыараа һуужа байһан үхибүүд тухай справка болбол энэ дүрмэй 20 ба 21-дохи статьянуудтай зохиладуулан 6 хара болоод ээ олон үхибүүтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй тухаламжа үзүүлхэ районно, городской таһагуудта үгтэхэ байха зэргэтэй.

31. Хара бүрийн гүрэнэй тэдхэмжэ үнгэрһэн харын түлөө үгтэхэ юм, тинхэдэ эхэн нэгэ харын, зүгөөр үнгэрһэн 6 хараһаа үнэ болгонгүй тэдхэмжээ нэгэн доро абажа шадаха.

Верховно Советэй Президиумэй Указай гархаһаа урид үгтэхэ байһан 63 календарна үдэр орондо 77 календарна үдэр амаралта хээлгэй болоһон ба түрэнэнэй шалтгаанаар үгтэхэ байха, тинхэдэ нарайлахаһаа урид

Нүхэр комбайнер,

хэр хурьяажа эхилбэш?

Хориин МТС-эй комбайнернуудта үгэ үгтэнэ

ЗАЛУУ БИДЭНЭРЭЙ ЗОРИГ

Тракторна хүдэлмэрийнхөө хабарай түсэб үлүүлэн дүүргэжэ МТС соохи социалистическэ мүрысөөндөө илаад, манай комсомольско-залуушуудай бригадынхид дирекци болон партийна организациингаа дамжуулгын Улаан туг абанжай. Мүн энэ тугаа нар бэлдхэл соогуур барилаар зандаа байгаади.

Тийн, таряхууряалгын үед түрүү зэргээ улам бэхжүүлхыц түлөө комбайн захабарилгаа болзорнонь урид найн шанартайгаар дүүргэжэ, гүрэнэй комиссида тушаалан байпади. Тэрэнхээ хойшо захабарилгалан комбайнуудаа хэдэн дахин шалгажа, жэжэ дутуунуудай байбал тэрэ дары усадхадаг байгаади. Мүн хурьяалгада ябаха СХТЗ гэжэ хоёр тракторнууднай бэлэн болонхой.

Мүнөө хурьяаха тарьяанайгааг участок дааж абаад, хэзээгүй хадажа захалхаар бригадаараа эхлээд байнади. Трактористнууд Нагмитов, Кузин гэгшэди булад морилоо бунуу түргэнөөр

юуулха уялганууды абанхай. Үнгэрэгшэ жэлэй таряхууряалга соо комбайнаараа 230 гектар хадахан, 900 центнер тарьяа сохинон байна. Мүнөө жэлдэ энээнхээ үлүү ехэ тарьяа хурьяахын түлөө комбайн захабарилгадаа өхөхөн оролдолго гаргааб. Тингээд байхалаа найнаар захабарилжа бэлдхэхэн комбайнаараа 300-аа дээшэ гектар хурьяаха уялга абаад, түрүү бригадануудай нэгэн болохо нүхэр Дансаран Дандаровай бригадые социалистическэ мүрысөөндэ уринади. Тийхэ зуураа манай бригадын членүүд өөхөдөнгөө гарсаар туйлажа абанан дамжуулгынгаа Улаан туг алдахагүйн түлөө бултадаа мүрысөөд, илалтынгаа ургасые түргэн ба гээлтэгүйгөөр хурьяажа абахын хойноһоо нэгэн хүн шэнгөөр тэмсэ-нэд.

О. РЫГЗЭНОВ,
комсомольско-залуушуудай
комбайнова бригадын бри-
гадир.

МҮРЫСЭЭЛ, НҮХЭР КОРНАКОВ!

Улаан Армниингаа хүртэй ехэ амжалтанууды туйлажа байгаа энэ үедэ мивин агрегадай комбайнернууд таряхууряалгын үедэ үдэр бүнгүй хүдэлмэрилжэ, хурьяалгана үсөөн доног соо монсогоршые орооно гээнгүйгөөр үнгэрэхын түлөө эртэнхээ хойшо мүрысэхэй. Бидэнэр энэ жэлдэ сезон соогоо 300 гаран гектар хурьяаха уялга абанхайди. Тийн, энэ уялганаа заатагүй дүүргэхэ, мүн үлүүлэн дүүргэжэ шадаха аргатайди. Ушарын, комбайн болон тракторнууднай урда жэлүүдэйхишээ бураггүй найнаар захабарилгалай гадна, ком-

байнмнай набтар, шэнгэн, үдхэн болон ямаршые ургасатай тарьяа хурьяаха аргатайгаар захабарилгалахан байна.

Таряхууряалгана найн бэлдхэлтэйгээр угтаан бидэнэр МТС соохи социалистическэ мүрысөөндэ ялаха зорилго табиад, комбайнер нүхэр Корнаков гэгшын агрегадые мүрысөөл гэжэ уриалнади. Тийн, энэ агрегадайхид манай уриае хүндэтэйгөөр хүлээжэ абаха бээ гэжэ найдана.

Р. ЖИГЖИТОВ,
комбайнер.

МАНАЙ АГРЕГАДАЙ НАНАЛ

Үнгэрэгшэ жэлдэ комбайнаа шанар муутайгаар захабарилхан дээрэнхээ таряхууряалгын үедэ оройдоо 180 гектар хурьяажа, 800 центнер тарьяа сохинон байгаади. Мүнөө жэлдэ тэрэнхээ бургаал абажа комбайнаа 10 үдэрэй турша соо найн шанартайгаар захабарилжа дүүргэб. Тийн, богондор ургахан болон ямаршые ургасатай участка комбайнни наадгүйгөөр ябаха байна.

Мүн энэ жэлэй хабарай полевой хүдэлмэрийн үедэ бараг хүдэлмэрилжэ, тракторна хүдэлмэрийнхөө түсэб июлин 1-дэ 100 процент дүүргэхэ зуураа, 730 килограмм горючи арбилхан тракторнишые найнаар захабарилгадаа. Энэ тракторынни Николай Карцев гэгшэ жолоодохо байна. Энээнине зунай туршалаа өөрөө трактористын мэргэжлэдэ

хургаа хэм. Мүн нэдондо бурга-бан штурвальна Елена Кравченко гэгшээ хурьяалгын үедэ комбайнер болгохо хүсэлтэйб. Энэ баса-ган комбайн захабарилгада мүнөө түрүүшынхээ хабаадалсан, оролдотойгоор хүдэлмэрилжэ гараа.

Сезон соогоо 300 гектарнаа доошо бэшэ тарьяа үсөөхэн хонгог соо эрхям шанартайгаар хурьяаха, комбайн болон тракторнуудаа техникескэ найнаар харуунааха, өөхөдөнгөө мэргэжэлые саг үргэлжэ дээшлүүлхэ гэхэ мэтын социалистическэ уялганууды абаад, манай агрегадайхид нүхэр Мункуевэй агрегадые социалистическэ мүрысөөндэ урихай. Тийн, бидэнэр өөрынхөө участкай тарьяа хэзээгүй хурьяахаар бэлэмдэ.

М. НЕВЕРОВ,
комбайнер.

Брынзэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ

Иволгын аймагай колхозууд гүрэндөө брынзэ тушааха хүдэлмэрээ эмхитэйгээр ябуулжа, тэ-

рэнэй ашаар аймаг дотороо түсэбтэ даалгабараа 148,8 процент дүүргэбэ.

Ноён Тарнуевай ходоодын үбшэн

«Ёлын досоо шулуун хайладаг, нохойн досоо ялан хайладаг» гэжэ улад зоной дунда хэлсэдэг оньһог үгэ бии юм. Тийхэдэ хүнэй досоо юун шэнгэжэ хайладаг байһан тухай манай уншагшад бултадаа мэдэхэбди гэжэ хэлэхэ байха. Тэрэншые зүб. Хүнэй досоо хэмнээ үлүү юун багтаха хэмдээ...

Зүгөөр, тиймэшые бэшэ юм байна. Тэрэ шулуу залгаад хайлуулжа байдаг ёло шэнги хобдог хомхойгоор аад, даншые хөнгөргүйгөөр хүрэг ехэ юумэ үрэххидэг хүнүүд зарим газарта бии болоо юм гэжэ дуулдана. Тэдэнэр жирын хүнүүд бэшэ, харин, колхознигуудай хэлсэдэг ёһоор, ганса нэгэн колхозуудай «эбэртэн нүүлтэн» байна шуу.

Тийгэжэ улайха нюургүйгөөр, хуули хубиһаа хэмжээрхэнгүй, олоной зөөрлөө бүхэлээр залгижа, бүдүүнээр аашалдаг хүнүүдэй нэгэнинишэ Яруунын аймагта бии юм гэнэ. Тэрэнэй сохон хэн байһанинишэ нэрлээ хада: «Путь Социализма» колхозой түрүүлэгшэ Тарнуев гэжэ нэгэ ноён байна.

Колхозой түрүүлэгшэдэ хобдог ёло гэжэ нэрэ зүбэ үгөөд, хооһоор шашажа байнгүй, харин ноён Тарнуевай хото ходоодын зан хэтэрхы өхэ шэнгээсэтэй болоһонине хаана-яанагүй мэдэхэ дуулахын туладаа хүнүүдэй гурбан жэл соо тэрэнэй үрэххэн залдһан юумэнь гол түлээ тоолоод үзэб.

Магад, Тарнуев өөрөө би ходоодын үбшэнтэй болоо хүм гэжэ шалтаг барижа, бээе үмөөрэхэ ханаатай байжа болохо. Тийгэжэ шые наань, судебно-медицинскэ экспертнүүд тэрэнинишэ хайса шэнжэжэ үзөөд, энэ юрэ бусын үбшэнэй өхөөр дэлгэрээдүйдэнэ Тарнуев шэнги ходоодын үбшэнтэй хүнүүдые эмнүүлхэ газартань эльгээхэ бээ гэжэ ханагдана. Тиймэ дээрэнхээ, ноён Тарнуевай ходоодын үбшэнэй хэды дахин ордоһоножо хүдэлдэһэнишэ хархала болоно.

1942 ондо: 1) колхознигуудай талха захижа үгэһэн 7.000 шахуу түхэриг мүнгиень Читын городто үрхэжэ дууһаад бусаагүй; 2) тэрэ намар Жэнхээсэн гэжэ газарнаа колхозой 50 центнер үбһөөр заһаһанай заводһоо нэгэ адуу андалдажа абаад, алажа эдибэ—тэрэнэйнгээ түлөө колхоздо юушые түлөөгүй; баһа колхозой складһаа бүхэлэй үхэрэй мяха Читын город абаашажа эдэб.

1943 ондо: 1) урда пама-рын үхэрэй сомоной Сталиной нэрэмжэтэй колхоздо урьһаар үгэһэн колхозой хонине бусаажа абахадаа үбэршэлбэ; 2) июль һара соо «Союззолотын» начальник Румчеев гэгшэдэ архинишэ хогтуугаар хаймаржа, артелинишэ хонидһоо нэгэ эшэгэтэй ямаа болон 10 кило тоһо минн үгэһэн байна; 3) Рыбкоопой дирек-тор Волосатов гэгшэдэ колхозой

үнээ үгэжэ, эд бараа абаад үбэршэлбэ.

1944 ондо: Январь һара соо колхозой ферма дээрэнхээ—Цырен-пид Эрдынеев гэгшэдэ нэгэ залуу үнээ үгөөд, тэрэнхээ андалдажа абанан тэргэн найн үнээ-еын алажа эдиһэн байгаа. Эдэ бүгэдэнхээ гадна, түрүүлэгшэ Тарнуев ходоодынгоо үбшэндэ дашуураад колхозой складһаа талха, мяха, тоһо гэхэ мэты хэм нормогүйгөөр, дуртай сагтаа абаад лэ үрэххижэ байдаг. Артелинишэ кассада мүнгэнэй оршо-гаршын шалгалта хэдэг зан гэжэ байхагүй. Тэрэншые ойлгосотой бээ. Ноён Тарнуев колхозой торгон дээрэ хүлбэржэ, тоһо соогуурны умбажа ябаһан аад бээ элишэлхэ гэжэ шалгалты хүүлхэ юм аал?

Мүнөө сагта колхозой зөөри гэшэ олонитын социалистиче-скэ эд зөөри гэшэ гэжэ бидэнэр найса мэдэхэ болооди. Тэри олоной зөөрлээ зоргоороо ороод, хулуужа буялажа эдижэ байдаг хүнүүдэй амынь татаха тусгаар хуули тогтоолнууд гаралхай байна. Тиймэ дээрэнхээ, колхозой «эбэртэн нүүлтэн» болооди гэнэ лэ, зоной юумые убайгүйгөөр эдижа байдаг зантай болоһон хүнүүдые энэ мэтээр элижэ гаргажа хомхой хобдог хүлгашадай хоёр шэхэнхэнь татажа зогсоо-хо саг тулаа.

Вас. ГАЛДАНОВ.

Хилын саана

Союзнигуудай экспедиционно сэрэгүүдэй верховно командованиян штабай мэдээсэл

ЛОНДОН, августын 21. (ТАСС). Союзнигуудай экспеди-ционно сэрэгүүдэй верховно командованиян штабай мүнөөдөр тунхаглаһан мэдээсэл соонь илгэ-жэ хэлэгдэнэ:

Манайхитай сэрэгүүд Лизье тээшэ шэглэн улам саашаа да-шаба. Граманһаа зүүн-хойгуур довтолжо ябаһан частнууд тус городһоо 50 милин газарта ошоод ябана. Дайсанай үсэд нэ-тэрүү эсэргүүсэлтэ хэшые наань. Ви гэжэ мүнэнэй баруун эрьб дээрэ шэнэ газар эзлэгдэб. Манайхитай сэрэгүүд Ливаро гэ-жэ городые эзлээд, Дрюленээ урдуур амжалтатай довтолго хэ-жэ байна. Фалезһаа урдуур хү-рээлэтэ сооһоо мултаржа гараха

гэһэн дайсанай танкнуудай гал-зуу нэтрүү һэдэлгэнүүдынь та-һа сохигдоо. Эндэхэ газар дай-санһаа сөбөрлөгдөжэ байһан зан-даа. Аржантан манайхитай гарта оронхой. Бэһэлэгдээд байһан дайсанай 14 дивизиһээ доошэ бэшэ сэрэгүүдые артиллереэр айхабтар шангаар буудһан бай-на. Союзнигуудай сэрэгүүд Сена мүнэнэй оршондо хүрөөд байна.

Урдуур манай сэрэгүүд Дрейн оршондо дайсанай эсэргүүсэлтэ хэхэ гуламтануудые даража бай-на. Орлеанай оршон тойрон зар-рим нэгэн германска бүдэг сэрэ-гүүдые угы хэхэ ябалал дүүрээ. Бороотой бүрхэг байһан дээрэ-һээ союзнигуудай авиаци балай өхэ довтолго хэхэ шадаагүй?

ПАРИЖЫН ЗОН ЭЗЭМДЭГШЭДТЭ ЭСЭРГҮҮСЭН БУУ ЗЭБСЭГ БАРИЖА БОДОБО

ЖЕНЕВА, августын 21. (ТАСС). Үнгэрэгшэ һүни Париж-да байгаа германска гарнизонине командалагшын приказ парижска радиогоор гурба дахин дабтагда-ба. Тэрэ приказ соонь «харю-салгагүй хүнүүд эзэмдэглгын за-сагаархинда эсэргүүсэжэ буу зэбсэг гартаа баряад бодобо» гэ-жэ хэлэгдэнэ. Германска коман-далагша болбол энэ восстание дарахын тулада ямаршые буу зэбсэг хэрэгдэхэбэ хэмшээрхэ-хөгүйб гэжэ занһан байна.

«Германска сэрэгүүд болбол энэ захиралтые дүүргээгүй граждэ тэрэ приказ соонь хэлэгдэнэ.

данска хүнүүдые сэхэ буудаха гэһэн приказ абаад байна гэшэ. Бүхы театрнууд, кино болон олоной сэнгэхэ газарнууд хаагда-хань. Бүхы гэрвүүдэй сонхонүү-дын хаагдаха ёһотой. Сонхын хажууда байжа болохгүй гэжэ хоригдоно. Үүдэн болон ворота-нууд ходо дэлээтэй байха ёһо-той. 3 хүнһөө үлүү олоороо суг-ларха ябадал хоригдоно. Эдэ бү-хы захиралтануудые дүүргээгүй байгаа хадань сэрэгүүд буу зэ-бсэг барижа тэмсэл хэхэ юм» гэ-жэ тэрэ приказ соонь хэлэгдэнэ.

Тулузые французска партизанууд эзэлбэ

АЛЖИР, августын 21. (ТАСС) Алжирска радиогой дамжуулһан хадаа, Тулуза гэжэ город фран-цузска партизануудаар эзэлэ-дээд байна.

Де Голль Францида ерээ

ЛОНДОН, августын 20. (ТАСС) Генерал де Голль Францида ер-бэ гэжэ Шербурэй радиостанш мэдээсэһэн байна.

ЗАРЛАЛ

Мүнөөдөр, августын 23-да, үд-шын 8 часта Горпаркбиинд лекционно зал соо (Соведүүд 2-дохи байшан) марксизм-ленин-мын үдэшын университеттэ һу-жа байгшадта зориулагдан «Ди-алектическэ материализм» гэнэ курсар групповой консульта-болохо.

Консультацие нүхэр Костин үнгэрэхэ байна.

Һуража байгшад ерэхэ ёһонь

ВКП(б)-гэй горком.

Хариусалгата редакторай
орлогшо **Д. ЛУБСАНОВ**

МҮНӨӨДЭР КИНОДО

ПРОГРЕСС — «Севастопо-л» түлөө болоһон байлаан.
ЭРДЭМ—«Гахайшан ба малин»